

LUCIA IRINESCU

**Litigii izvorâte
din logodnă și căsătorie**

Editura
Hamangiu
2025

CAPITOLUL AL III-LEA.

LITIGII IZVORÂTE DIN

ÎNCHEIEREA CĂSĂTORIEI

Secțiunea 1. Autorizarea căsătoriei minorului care a împlinit vârsta de 16 ani

Potrivit art. 272 alin. (1) C.civ., vârsta legală minimă cerută pentru încheierea valabilă a unei căsătorii este de minimum 18 ani. În mod excepțional, în art. 272 alin. (2) C.civ., legiuitorul recunoaște minorului dreptul de a încheia o căsătorie. Legea nr. 288/2007 pentru modificarea și completarea Legii nr. 4/1953 – Codul familiei^[1] a modificat prevederile art. 4 din C. fam., în sensul că „vârsta minimă de căsătorie este de 18 ani. Astfel, legiuitorul a vrut să se conformeze vârstei minime de 18 ani stabilită pentru încheierea căsătoriei prin acte normative internaționale^[2]. Acest principiu este stipulat expres în Declarația Universală a Drepturilor Omului^[3], în Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice^[4], precum și în preambulul Convenției O.N.U. privind consimțământul la căsătorie,

^[1] Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I nr. 749 din 5 noiembrie 2007.

^[2] Art. 12 din Convenția europeană a drepturilor omului stipulează următoarele: „Începând cu vârsta stabilită prin lege, bărbatul și femeia au dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie conform legislației naționale ce reglementează exercitarea acestui drept”.

^[3] Art. 16 parag. 1 teza a II-a potrivit căruia bărbatul și femeia au drepturi egale la încheierea căsătoriei, pe durata căsătoriei și la desfacerea ei.

^[4] Art. 23 parag. 4 teza I potrivit căruia statele părți vor lua măsurile potrivite pentru a asigura egalitatea în drepturi și răspunderi a soților în privința căsătoriei, în timpul căsătoriei și atunci când ea se desface.

vârsta minimă pentru căsătorie și înregistrarea căsătoriilor^[1]. Totodată, egalitatea de tratament juridic a bărbatului și femeii în ceea ce privește vârsta matrimonială derivă chiar din Constituția României, care în art. 16 alin. (1) reglementează principiul egalității cetățenilor în fața legii^[2].

În conformitate cu prevederile art. 272 alin. (2) C. civ., minorul care a împlinit vârsta de 16 ani se poate căsători, pentru motive temeinice, în temeiul unui aviz medical, cu încuviințarea părinților săi, ori după caz, a tutorelui și cu autorizarea direcției generale de asistență socială și protecția copilului în a cărei rază teritorială își are domiciliul^[3].

Minorul emancipat pe cale judiciară iese de sub autoritatea părintească și poate încheia singur căsătoria, fără aviz medical și autorizarea instanței de tutelă^[3].

Prin urmare, instanța de tutelă poate să autorizeze căsătoria unui minor dacă sunt îndeplinite cerințele legale și anume:

- minorul a împlinit vârsta de 16 ani;
- există motive temeinice care să justifice încheierea căsătoriei;

^[1] Conform dispozițiilor par. 1 teza a II-a din preambulul Convenției, soții au drepturi egale cu privire la căsătorie, în timpul căsătoriei și la desfacerea acesteia.

^[2] Pentru dezvoltări cu privire la vârsta matrimonială a femeii în alte sisteme de drept, a se vedea O.M. MIHĂILĂ, „Căsătoria copilului. «Sweet 16». O privire comparativă”, în *R.D.F.*, nr. 1/2020, p. 251-272. Pentru aspecte de drept internațional privat privind vârsta matrimonială, a se vedea L.I. COJOCARIU, „Aspecte cu privire la excepția de la principiul privind vârsta minimă pentru încheierea căsătoriei în sistemul de drept român”, în *P.R.*, nr. 3/2023, p. 86-95.

^[3] În același sens C. NICOLESCU, *Dreptul familiei*, ed. a 2-a, Ed. Solomon, București, 2023, p. 88; M. AVRAM, *Drept civil. Familia*, ed. a 3-a, Ed. Hamangiu, București, 2022, p. 90; E. FLORIAN, M. FLOARE, *Dreptul familiei*, ed. a 9-a, Ed. C.H. Beck, București, 2024, p. 41. Pentru părerea contrară, a se vedea A.-GH. GAVRILESCU, „Unele considerații privind încuviințarea căsătoriei minorului de către părinți”, în *Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, Seria Științe Juridice*, nr. 4/2012, p. 32-33.

- avizul medical atestă faptul că minorul este apt din punct de vedere fiziologic și psihologic să se căsătorească;
- minorul are încuviințarea părinților sau după caz, a tutorelui.

Competența aparține instanței de tutelă, respectiv judecătoreiei, de la domiciliul minorului. Minorul, asistat de părinți sau părintele care exercită în mod exclusiv autoritatea părintească ori, după caz, tutorele sau persoana ori autoritatea abilitată să exercite drepturile părintești (spre exemplu, directorul Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului de la domiciliul minorului căruia i-au fost delegate drepturile părintești prin hotărârea de instituire a plasamentului) sesizează instanța de tutelă cu cererea de autorizare a căsătoriei, indicând numele persoanei cu care intenționează să se căsătorească, motivând cererea în fapt și în drept. Minorul va prezenta situația de fapt, cu indicarea aspectelor esențiale pentru soluționarea cauzei, detaliind o serie de aspecte precum: istoricul relației cu persoana cu care dorește să se căsătorească; motivele pentru care dorește să se căsătorească încă din perioada minorității; împrejurarea dacă părinții încuviințează încheierea căsătoriei, iar, dacă unul dintre ei se opune, motivele pentru care căsătoria ar trebui totuși autorizată de către instanță; alte aspecte de fapt relevante (ținând seama, spre exemplu, de o eventuală sarcină, de starea de sănătate a petentului, de situația socială a acestuia etc.). În cazul în care viitorii soți sunt ambii minori, fiecare va trebui să formuleze o cerere separată.

Cererea de chemare în judecată va fi depusă, în conformitate cu art. 149 C.proc.civ., în atâtea exemplare câți pârâți sunt și un exemplar pentru instanță. Dacă pârâții au un reprezentant comun sau partea figurează în mai multe calități, se poate depune un singur exemplar pentru pârâți. Taxa de timbru se va determina în conformitate cu dispozițiile art. 15 lit. (e) din O.U.G. nr. 80/2013.

Condiția impusă de lege, cu privire la existența unor motive temeinice la încheierea căsătoriei minorului de 16 ani, nu a fost reglementată expres de legiuitor, rămânând în sarcina instanței de tutelă sesizată să le stabilească. Motivele temeinice sunt apreciate

de la caz la caz de către instanța de tutelă prin raportare la interesul superior al copilului. Prin „motive temeinice”, în sensul art. 272 alin. (2) C.civ., se înțeleg acele împrejurări excepționale și speciale, care impun, prin particularitățile lor, nevoia de a se deroga de la vârsta minimă de încheiere a căsătoriei, consecințele negative ce ar decurge altminteri fiind unele semnificative. Așadar, norma reclamează un test de proporționalitate în care să fie avute în vedere, pe de o parte, consecințele negative importante ce ar rezulta din refuzul de autorizare a căsătoriei având în vedere particularitățile cauzei, iar, pe de altă parte, imperativele avute în vedere de legiuitorul la momentul reglementării vârstei minime de încheiere a căsătoriei. Încheierea căsătoriei de către minor produce o serie de consecințe în lanț cu privire la statutul său general, iar nu doar în privința stării civile. În practica instanțelor, de regulă, sunt considerate motive temeinice care justifică încheierea căsătoriei starea de graviditate a minorei, nașterea unui copil, vârsta minorului apropiată de cea minimă prevăzută pentru căsătorie, aspecte religioase, apartenența la confesiunea romă, boala unuia dintre viitori soți etc.

În ceea ce ne privește, apreciem că simpla conviețuire faptică dintre viitorii soți, indiferent de durata în timp a acesteia, nu constituie motiv temeinic de încuviințare a căsătoriei^[1]. De asemenea, atât timp cât motivele invocate în susținerea cererii sunt cele pe care se bazează încheierea oricărei căsătorii, respectiv iubire și respect între viitorii soți, nu se justifică încheierea unei căsătorii înainte de împlinirea vârstei de 18 ani. Bunăoară, prin căsătorie minorul dobândește capacitate deplină de exercițiu, iar ca urmare a acestui fapt nu i se mai aplică standardul de protecție ce decurge din interesul superior al copilului, iese de sub auspiciile autorității părintești

^[1] În acest sens, Jud. Gura Humorului, înch. civ. nr. 1227/2024; Jud. Vișeuul de Sus, sent. civ. nr. 1840/2024, www.rejust.ro. Pentru dezvoltări, a se vedea L. IRINESCU, *Când minorul se căsătorește*, în D.A. POPESCU, S. GOLUB (coord.), *op. cit.*, p. 451; C.R. ROMIȚAN, „Vârsta matrimonială – condiție de fond la încheierea căsătoriei”, în *R.S.J.*, nr. 1/2020, p. 23-24.

și, în general, nu mai beneficiază de protecția specială conferită de legiuitor copiilor.

Jurisprudență

1. Instanța de apel reține că refuzul autorizării căsătoriei dorite de părți, nu este în interesul minorei cât timp aceasta și-ar putea găsi în sânul noii familii stabilitatea sau echilibrul emoțional pe care instituția de plasament nu a putut-o furniza. De asemenea, instanța de apel apreciază că refuzul autorizării căsătoriei nu va determina, prin el însuși, pe petenta de 17 ani, să își reia studiile. Conștientizarea de către petentă a faptului că finalizarea studiilor îi furnizează un avantaj în viața sa de viitor adult, o va determina să reia studiile. Or, această conștientizare de sine nu poate să se petreacă decât atunci când individul are sentimentul securității, stabilității și echilibrului emoțional, pe care în mod normal o familie le poate aduce. Or, la CTP Verșeni minora a fost instituționalizată tocmai din cauza lipsei unei familii apte să îi ofere ocrotire. Astfel fiind, instanța de apel reține că cererea petentei poate fi admisă în sensul autorizării sale de a se căsători înainte de împlinirea vârstei de 18 ani, întrucât servește interesului acesteia de a-și găsit echilibrul și împlinirea în sânul unei familii^[1].

2. Instanța consideră că o relație de iubire, chiar dacă ar dura un an sau și mai mult, nu poate fi considerată un argument suficient pentru ca un minor de 16 ani să își asume o decizie atât de importantă, cu implicații asupra viitorului său personal și social. Mai mult decât atât, instanța trebuie să țină cont de faptul că, la această vârstă, minorul nu a dobândit maturitatea necesară pentru a înțelege pe deplin implicațiile unei astfel de decizii. Căsătoria presupune angajamente pe termen lung, precum și responsabilități semnificative. De asemenea, instanța subliniază faptul că orice decizie care privește minorul trebuie să fie în conformitate cu principii fundamentale, cum ar fi protecția și promovarea drepturilor acestuia, iar interesul superior al minorului trebuie să prevaleze în orice decizie judiciară. În acest sens, simpla existență a unei relații de iubire, fără o justificare solidă din perspectiva

^[1] Trib. Iași, s. I civ., dec. civ. nr. 2032/2024, www.rolii.ro.

maturității și a capacității de înțelegere a repercusiunilor unei căsătorii, nu este suficient pentru a autoriza încheierea căsătoriei. În concluzie, instanța consideră că nu există temeiuri suficiente care să justifice autorizarea încheierii unei căsătorii pentru minora în vârstă de 16 ani^[1].

Avizul medical este un document medical are rolul de a atesta un nivel de maturizare fizică, fiziologică, psihică și intelectuală de natură să permită minorului asumarea îndatoririlor specifice stării de căsătorie. În cazul în care avizul medicului este unul nefavorabil, căsătoria minorului nu se poate încheia. Avizul medical nu trebuie confundat cu certificatul medical privind starea sănătății prevăzute de art. 25 alin. (3) din Legea nr. 119/1996^[2], care se depune odată cu declarația de căsătorie. Certificatul medical (*certificat prenatal*) cuprinde rezultatele unor examinări medicale: evaluare psihologică, analize de sânge pentru depistarea bolilor transmisibile prin sânge (boli venerice, virusul HIV, factorul RH) și radiografie pulmonară (pentru depistarea tuberculozei) și trebuie să aibă mențiunea „apt pentru căsătorie”.

Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății^[3] nu indică nicio autoritate medicală care ar putea fi competentă în astfel de situații și nicio procedură a eliberării avizului medical. Putem deduce în tăcerea legii că avizul medical poate fi eliberat de medicul de familie al minorului, în baza unor investigații medicale mai complexe la care a fost supus minorul și din care a reieșit faptul că acesta este apt atât din punct de vedere fizic, cât și psihologic să încheie căsătoria. În cazul în care instanța de tutelă are îndoieli cu privire la aptitudinea acestuia de a încheia căsătoria, poate solicita minorului să prezinte un certificat medico-legal, eliberat de un medic de specialitate (de exemplu, eliberarea unui aviz psihologic din care să rezulte că minorul este apt pentru căsătorie, fiind capabil să își

[1] Jud. Brașov, sent. civ. nr. 13473/2024, www.rejust.ro.

[2] Republicată în M. Of. nr. 339 din 18 mai 2012.

[3] Publicată în M. Of. nr. 652 din 28 august 2015.

asume îndatoririle specifice unei căsătorii, prezintă o dezvoltare fizică, intelectuală și psihoemoțională care îi permit să își asume rolul de soț/soție și de tată/mamă).

Avizul medical trebuie să fie prealabil încuviințării părinților ori, după caz, a tutorelui și autorizării D.G.A.S.P.C.

Soluționarea cererii va avea loc într-o procedură necontencioasă conform art. 527 C.proc.civ. și urm. atât timp cât părinții minorului încuviințează încheierea căsătoriei. Potrivit art. 272 alin. (3) C.civ. și ale art. 398 C.civ., dacă unul dintre părinți este decedat, declarat mort prin hotărâre judecătorească, este decăzut din drepturile părintești, beneficiază de tutelă specială sau se află în imposibilitate de a-și manifesta voința (este dispărut, suferă de o boală care îi afectează voința, execută o pedeapsă privativă de libertate etc.), este suficientă încuviințarea celuilalt părinte.

În condițiile în care autoritatea părintească este exercitată numai de către unul dintre părinți, este suficientă doar încuviințarea acestuia. Părintele care beneficiază de consiliere judiciară și care exercită singur autoritatea părintească, va putea să încuviințeze căsătoria minorului. În cazul în care s-a dispus ocrotirea minorului prin tutore, încuviințarea la căsătorie este dată de către tutore. Dacă nu există tutore, este necesară încuviințarea persoanei sau a autorității care a fost abilitată să exercite drepturile părintești: o rudă a minorului, familia, asistentul maternal, persoana sau șeful serviciului de tip rezidențial care a primit copilul în plasament; președintele consiliului județean sau primarul sectorului municipiului București.

Instanța soluționează cererea în camera de consiliu, cu citarea petentului și a persoanelor arătate în cerere, dacă legea o impune, ori în caz contrar, cu sau fără citare, la aprecierea instanței. Cererea se soluționează cu ascultarea minorului, iar opinia acestuia va fi luată în considerare în funcție de vârsta și gradul său de maturitate [art. 264 alin. (1) și (4) C.civ.]. În dovedirea cererii, pot fi administrate proba cu înscrisuri, proba cu martori și ancheta psiho-socială. Instanța se va pronunța printr-o încheiere, supusă numai apelului. Termenul de apel este de 30 zile și curge de la pronunțare, pentru

cei care au fost prezenți la ultima ședință de judecată, și de la comunicare, pentru cei care au lipsit de la comunicare^[1]. Încheierea prin care se încuviințează cererea este executorie de drept și nu are autoritate de lucru judecat.

În situația în care părinții sau unul dintre părinți se opun la încheierea căsătoriei, procedura va fi una contencioasă și cererea se va judeca în contradictoriu cu aceștia, în calitate de intimați. În cererea de chemare în judecată va fi motivată în fapt și în drept, precizându-se motivul opoziției acestora. Instanța va administra probe, inclusiv cea cu interogatoriul părților, pentru a putea stabili dacă refuzul acestora este abuziv sau nu. Instanța va putea admite cererea, suplinind consimțământul acestora, ori de câte ori încheierea căsătoriei se dovedește a fi în interesul minorului^[2].

Jurisprudență

Astfel, față de împrejurarea că petenta are în prezent vârsta de 17 ani, că aceasta întreține de aproape un an o relație de concubinaj cu numitul P.A. și, mai ales, că, așa cum rezultă din actele medicale depuse la dosar, are o sarcină de 14 săptămâni, va admite cererea, va suplini consimțământul părților, părinți ai minorei, la încheierea căsătoriei și va autoriza ca minora să se căsătorească cu numitul P.A.^[3].

În practica instanțelor, se poate remarca o abordare neunitară cu privire la cererile minorilor de autorizare a căsătoriei. Într-un număr semnificativ de situații, minorul, în calitate de reclamant și asistat de părinți, introduce cererea împotriva viitorului soț, în calitate de pârât. În alte cauze, se formulează o cerere comună de

^[1] Pentru dezvoltări privind procedura necontencioasă, a se vedea G. BOROI, M. STANCU, *op. cit.*, vol. II, 2023, p. 272; I. LEȘ (coord.), *Drept procesual civil*, Ed. Universul Juridic, București, 2021, p. 532 și urm.

^[2] Pentru dezvoltări, a se vedea A.-GH. GAVRILESCU, „Unele considerații privind încuviințarea căsătoriei minorului de către părinți”, în *Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, Seria Științe Juridice*, nr. 4/2012, p. 32-33.

^[3] Jud. Petroșani, sent. civ. nr. 2706/2018, www.rolii.ro.

către minorii care doresc să se căsătorească, fiecare asistat de către părinții lor. În ceea ce ne privește, considerăm corecte acele cereri de autorizare a căsătoriei formulate de către minor, în calitate de petent, asistat de reprezentanții legali, prin care se solicită instanței de tutelă să ia act de faptul că părinții sunt de acord cu încheierea căsătoriei și că există motive temeinice pentru încheierea acesteia

Jurisprudență

Prin cererea de chemare în judecată înregistrată pe rolul Judecătorei în procedură necontencioasă, reclamanta, minoră fiind, a solicitat autorizarea căsătoriei sale cu numitul X. În motivarea cererii, în fapt, reclamanta a arătat că dorește să-și oficializeze parteneriatul pe care îl are cu logodnicul ei, prin încheierea căsătoriei atât în fața legii cât și în fața lui Dumnezeu, pentru a respecta principiul sacralității familiei, corespunzător orientării lor religioase fiind necesar ca cei doi parteneri să fie căsătoriți la momentul la care doresc să conviețuiască și să formeze o familie. Motivul temeinic pentru care solicită instanței să autorizeze căsătoria cu logodnicul ei, este acela că își doresc întemeierea unei relații de familie bazate pe iubire și respect reciproc, iar, pentru ca această logodnă să poată fi făcută în cadrul bisericii lor, este imperios să fie cununați din punct de vedere civil (legal)^[1].

Secțiunea a 2-a. Acțiuni în constatarea și declararea nulității căsătoriei

Nulitatea căsătoriei este reglementată în Codul civil, în Capitolul IV din Titlul II al Cărții a II-a, în art. 293-306. Prevederile Codului civil din materia nulității căsătoriei se completează cu dispozițiile dreptului comun în materie de nulitate.

^[1] Jud. Brașov, sent. civ. nr. 13336/2024, www.rejust.ro.